

stredia, ktoré prestali u nás takmer vychádzať. Napríklad preklady z hlbinej ekológie vychádzali hlavne v deväťdesiatych rokoch minulého storočia. Práca Ľubov Vladykovej *Etika o vzťahu človeka a Zeme* vracia tému ekologicky fundovanej filozofickej reflexie súčasného sveta späť do vedeckej diskusie.

Zuzana Palovičová

Zuzana Palovičová
Katedra filozofie FF UCM v Trnave
Nám. J. Herdu 2
917 01 Trnava, SR
e-mail: palovicz@gmail.com

PETR JEMELKA:

Úvod do bioetiky. Kapitoly z aplikovanej etiky III

Prešov: Michal Vaško – Vydavateľstvo 2012, 96 s.

Napísať učebný text, ktorý by zrozumiteľne a zároveň odborne uviedol čitateľa do širokého komplexu bioetickej problematiky, patrí vždy medzi neľahké úlohy. A práve *Úvod do bioetiky* od filozofa Petra Jemelku predstavuje jeden z mála príkladov, ako sa možno úspešne vyrovnáť s touto náročnou tematikou. Recenzovaná publikácia obsahovo nadväzuje na titul *Bioetika*¹ spred šiestich rokov a tvorí tretiu časť edície *Kapitoly z aplikovanej etiky*, ktorú v roku 2012 vydala Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave.

V prvej kapitole *Bioetika, jej obsah a vymedzenie v rámci etickej teórie* (s. 9-16) sa autor nestotožňuje s prísne antropocentrickým vnímaním bioetiky, keďže *život* ako jedna zo základných bioetických kategórií významovo presahuje oblasť výlučne ľudských vzťahov. Súčasťou bioetického diskurzu sa preto má stať aj reflexia širšej environmentálnej problematiky (skúmanie vzťahu človeka k iným živým entitám). Z vedeckého hľadiska nepovažuje Jemelka bioetiku za štandardnú teoretickú disciplínu, ale skôr za „sústavu, ktorá nie je vybudovaná na jedinej prevládajúcej teórii“. Ide teda „o syntézu rôznych možných prístupov a uhlov pohľadov – od reflexie špeciálnej technologickej problematiky (napr. v kontexte medicíny) až po diskusiu etickú, filozofickú i teologickú“ (s. 14). Tento teoretický pluralizmus zároveň sprevádza fenomén verejnej diskusie. Bioetika má tak v rámci sústavy etických vied špeciálne postavenie a nemožno ju jednoducho stotožniť s kazuistikou či so situačnou etikou.

Druhá kapitola *Život – ústredná kategória bioetiky* (s. 17-28) sa zaoberá analýzou termínu *život* v hodnotovom slova zmysle. Autor v krátkosti poukazuje na dejinný vývoj

---

¹ Bližšie pozri: JEMELKA, P., GLUCHMAN, V., LEŠKOVÁ BLAHOVÁ, A. (2008): *Bioetika*. Prešov: FF PU.

skúmania tohto pojmu (napr. cez prizmu hylozoizmu, organicizmu, vitalizmu), uvádza niekoľko jeho rozdielných definícií (napr. od H. Spencera, L. Galtinovej či A. Igamberdieva) a následne obhajuje vlastný procesuálny a systémový pohľad, v ktorom výraz *život* nadobúda hodnotu sám v sebe a realizuje sa vďaka svojmu vlastnému uskutočňovaniu.

Tretia kapitola *Človek v zrkadle bioetiky* (s. 29-74) prináša rozbor najpertraktovanejších bioetických tém. Po úvodnom filozofickom vymedzení termínu človek v zmysle bio-psycho-sociálnej bytosti sa v druhom tematickom okruhu preberá oblasť výskumu na ľuďoch. Autor stručne pertraktuje otázky nevyhnutnosti výskumného procesu, ochrany ľudskej autonómie či manipulácie a výberu dobrovoľníkov pri vedeckých výskumoch. Tretia a štvrtá podkapitola sa venujú otázke práv pacientov (právo na informácie, na voľbu liečby, na súkromie a pod.) a rozboru etických a právnych dilem, ktoré súvisia s realizovaním liečebnej metódy transplantácie (napr. výber príjemcov, právna ochrana darcov). Rozsiahly piaty oddiel informuje o problematických stránkach využívania genetického inžinierstva v poľnohospodárstve, vo farmakológii, a najmä v medicínskej terapii (otázka klonovania, používania kmeňových buniek a s tým súvisiaca právna ochrana embryí). Šiesta podkapitola skúma z bioetickej perspektívy proces umelého oplodnenia, predimplantačnej a prenatalnej diagnostiky a problematizuje tému ďalšieho pokračovania života u novorodencov s mentálnym a fyzickým poškodením. Analýza tohto posledného bodu nakoniec ústi do širšej reflexie problematiky interrupcií. V siedmej časti sa najskôr rozoberajú rôzne uhly pohľadu na fenomén smrti, aby sa neskôr mohlo prejsť k výkladu otázok, ktoré sa týkajú priamej a nepriamej eutanázie. Posledný, ôsmy oddiel kriticky rozoberá opodstatnenosť rôznych estetických zásahov do integrity ľudského tela (implantácia, piercing, body suspension, skarifikácia, splitting, tetovanie).

V úvode štvrtej kapitoly *Vzťah k zvieratám ako morálny problém* (s. 75-80) sa Jemelka pokúša nájsť vhodné vymedzenie termínu *zvieratá* a charakterizuje problematické črty ľudského zaobchádzania so zvieratami (napr. pri domestikácii, šľachtení). Následne prehľadným spôsobom zobrazuje argumenty odporcov a zástancov zneužívania, týrania a zabíjania zvierat. Záver oddielu tvorí tézovitý súhrn rozličných tematických aspektov, ktoré pozitívne i negatívne ovplyvňujú vzťah človeka ku zvieratám (vegetariánstvo, pyliactvo, veľkochovy, lov ohrozených druhov a pod.).

Posledná piata kapitola *Bioetika a možnosti etickej výchovy a vzdelávania* (s. 81-86) sumarizuje význam bioetiky z hľadiska výchovno-vzdelávacieho procesu. Hlavný zmysel tejto vedeckej disciplíny tkvie podľa autora publikácie v schopnosti rozvíjať správnu argumentáciu a viesť dialóg smerom k tolerancii, k rešpektu či k akceptácii hodnoty života druhých.

Na záver možno povedať, že pri analýze jednotlivých bioetických celkov autor nikomu nevnucuje svoje vlastné názory, ale skôr zobrazuje možnosti prístupu k danej problematike. Pri vysvetľovaní postojov k umelému prerušeniu tehotenstva napríklad uvádza názory tak konzervatívne, ako aj liberálne a umiernené (s. 62-63). Čitateľ si potom môže slobodne vybrať, ktorému stanovisku dá prednosť pred ostatnými. Zároveň sa pri výklade neobmedzuje len na čisto etickú oblasť, ale neraz reflektuje aj rovinu právnu a ekonomickú (napr. s. 38-39). Široký tematický záber spojený s kladením otázok

a neustálym problematizovaním zobrazovaných postojov napomáha rozvíjaniu autonómneho kritického myslenia recipienta. Preto môžeme recenzovanú knihu považovať za vhodný úvodný text do štúdia bioetiky.

Peter Fraňo

Peter Fraňo
 Katedra filozofie FF UCM v Trnave
 Nám. J. Herdu 2
 917 01 Trnava
 SR
 e-mail: peter.frano@ucm.sk

Erráta

V stati „Model metódy (2): Inštrukcia a imperatív“ od Lukáša Bielika, Miloša Kosterca a Mariána Zouhara (*Filozofia* 69, 2014, č. 3, 197-211) sa vyskytla chyba vo formálnom zachytení sémantických obsahov rozkazovacích viet na strane 203. Publikované formulácie totiž nezodpovedajú neformálnym opisom sémantických obsahov rozkazovacích viet. Korektné formulácie sú nasledovné:

$$\begin{aligned} \llbracket \phi! \rrbracket &= \{(u, v) \mid \exists s. u = s^{(-\pi_\phi)} \wedge v = u^{(-\pi_\phi/\pi_\phi)}\} \\ \llbracket (\phi \ \& \ \psi)! \rrbracket &= \{(u, v) \mid \exists s. u = s^{(-(\pi_\phi \wedge \pi_\psi))} \wedge v = u^{(-(\pi_\phi \wedge \pi_\psi)/(\pi_\phi \wedge \pi_\psi))}\} \\ \llbracket (\phi \vee \psi)! \rrbracket &= \{(u, v) \mid \exists s. u = s^{(-(\pi_\phi \vee \pi_\psi))} \wedge v = u^{(-(\pi_\phi \vee \pi_\psi)/(\pi_\phi \vee \pi_\psi))}\} \end{aligned}$$

Napríklad, sémantickým obsahom rozkazovacej vety $\phi!$ je tak dvojica stavov (u, v) , pre ktoré platí, že u je totožný s nejakým stavom s , v ktorom nie je pravdivá proposícia π_ϕ , a v je totožný so stavom, ktorý z u vznikne tak, že sa v ňom proposícia π_ϕ stane pravdivou. Analogicky to platí aj pre ostatné rozkazovacie vety. Za túto chybu sú zodpovední autori článku, ktorí sa čitateľom ospravedľujú.